

HOTĂRÎREA PLENULUI CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE A REPUBLICII MOLDOVA

Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel

nr.22 din 12.12.2005

Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2006, nr.7, pag.10

* * *

Modificată de:

*Hotărîrea Plenului Curții Supreme
de Justiție a Republicii Moldova nr.10
din 24.12.2010*

*Hotărîrea Plenului Curții Supreme
de Justiție a Republicii Moldova nr.4 din
30.03.2009*

Studierea practicii judiciare privind examinarea apelului pe cauzele penale demonstrează că instanțele judiciare în general corect aplică normele de drept procesual în acest domeniu.

Concomitent, au fost înregistrate cazuri de aplicare incorectă a cerințelor prevăzute de art.400-419 CPP.

În scopul unificării aplicării corecte și uniforme a legislației la examinarea cauzelor penale în ordine de apel, călăuzindu-se de art.2 lit.e) și art.16 lit.c) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție, Plenul prin prezenta hotărîre dă următoarele explicații.

1. Conform capitolului IV, secțiunea 1 Cod de procedură penală apelul este o cale de atac ordinară, care poate fi folosită împotriva hotărîrilor pronunțate asupra fondului de către o instanță judiciară inferioară, pentru ca pricina să fie supusă unei noi judecări, în vederea reformării hotărîrii nedefinitive.

Apelul este o cale de atac sub aspect de fapt și de drept, întrucât odată exercitat, produce un efect devolutiv complet în sensul că provoacă un control integral atât în fapt, cât și în drept numai la persoana care l-a declarat, la calitatea acesteia în proces și la persoana împotriva căreia este îndreptat de către jurisdicția de al doilea grad asupra hotărîrii primei instanțe.

Apelul este și o cale de reformare a hotărîrii. În cazul admiterii lui, hotărîrea atacată este desființată integral sau în parte, iar cauza va primi o nouă rezolvare în instanța de apel.

În baza apelului se face o nouă judecată în fond a cauzei, apreciindu-se probele din dosar, utilizându-se și posibilitatea administrării de noi probe.

Apelul este o cale de atac accesibilă oricărei persoane interesate (martor, expert, interpret ș.a.).

El are ca efect imediat suspendarea executării hotărîrii atacate, de aceea trebuie folosit într-un termen scurt, fixat de lege.

2. În raport cu prevederile art.400 CPP orice sentință poate fi atacată cu apel, cu excepția celor referitor la care legea interzice expres a se folosi această cale de atac. Excepțiile sînt arătate în lege.

Sentințele susceptibile de atac sînt:

a) Sentințele prin care se soluționează latura penală și latura civilă a cauzei, sentințele de achitare, de condamnare (art.389-390 CPP);

b) Sentințele pronunțate la judecarea cauzelor cu aplicarea procedurii speciale: procedura în cauzele privind minorii (art.474-487 CPP), procedura aplicării măsurilor de constrîngere cu caracter medical (art.488-503 CPP), procedura de urmărire și judecare a unor infracțiuni flagrante (art.513-519 CPP), procedura privind urmărirea penală și judecarea cauzelor privind infracțiunile săvîrșite de persoane juridice (art.520-523 CPP);

c) Sentințele instanței de revizuire date în conformitate cu cerințele art.464 și 465 CPP, avîndu-se în vedere noua hotărîre potrivit dispozițiilor art.382-397 CPP, care poate fi atacată cu apel în ordine generală.

3. Nu pot fi supuse căii de atac a apelului următoarele categorii de hotărîri:

a) sentințele pronunțate de judecătorii și de judecătoria militară privind infracțiunile pentru săvîrșirea cărora legea prevede în exclusivitate o pedeapsă nonprivativă de libertate. Acestea nu se atacă cu apel dat fiind faptul că infracțiunile poartă un grad redus prejudiciabil;

b) sentințele pronunțate de curțile de apel și Curtea Supremă de Justiție;

c) alte hotărîri pentru care legea nu prevede această cale de atac (încheierea de respingere a cererii de revizuire (art.462 alin.(4) CPP), sentința adoptată în cazul acordului de recunoaștere a vinovăției (art.509 CPP), sentința de încetare a procesului penal (art.332, 391 CPP).

4. Conform alineatului (2) al art.400 CPP, încheierile date de prima instanță pot fi atacate cu apel numai odată cu sentința.

Încheierile, sub aspectul modalităților de realizare a apelului, pot fi grupate în:

a) încheieri supuse apelului odată cu fondul;

b) încheieri atacate imediat după pronunțare;

c) încheieri care nu pot fi atacate.

4.1 Încheierile din prima categorie se dau în cursul judecării: încheierile prin care instanța s-a pronunțat asupra demersurilor formulate de părți și asupra cererilor și probelor propuse de ele; încheierile prin care se iau măsuri pentru buna administrare a justiției (conexarea, disjungerea cauzei ș.a.); încheierile pronunțate asupra măsurilor procesuale (măsuri față de cei ce tulbură ordinea în timpul ședinței de judecată, aducerea silită ș.a.).

4.2 Din al doilea grup de încheieri fac parte cele care se referă la cheltuielile de judecată convenite martorului, expertului, interpretului, traducătorului și apărătorului.

4.3 În al treilea grup se includ unele încheieri care nu pot fi atacate cu apel (admiterea ori respingerea abținerii judecătorului, recuzarea, încheierile despre reconstituirea (refacerea) dosarului, înscrisului ș.a.).

5. Titularii dreptului de apel (art.401 CPP).

5.1 Procurorul poate declara apel împotriva tuturor hotărârilor susceptibile de a fi atacate pe această cale. Procurorul declară apel în ce privește latura penală sau civilă în defavoarea sau în favoarea părții, inclusiv a inculpatului. Poate declara apel procurorul care nemijlocit a participat la examinarea cauzei.

În cazul când procurorul înăuntrul termenului de atac este eliberat din funcție, apelul se declară de către procurorul ierarhic superior. Procurorul ierarhic superior poate declara și apel suplimentar.

5.2 Inculpatul este în drept de a ataca atât latura penală, cât și latura civilă sub toate aspectele. Inculpatul este în drept de a ataca sentința de achitare sau de încetare a procesului, precum și temeiurile achitării sau încetării procesului. Cerințele inculpatului pot privi doar propria situație, neavînd dreptul de a viza și situația altor persoane. Pentru inculpat, precum și pentru inculpatul decedat, poate declara apel și reprezentantul lui legal.

5.3 Partea vătămată este în drept să atace cu apel sentința în latura penală.

În cazul când partea vătămată este recunoscută și ca parte civilă, ea este în drept să atace sentința cu apel și în latura civilă dacă prin infracțiune i s-a cauzat și un prejudiciu material.

În cazul când, din motive întemeiate, partea vătămată nu poate participa la examinarea cauzei ori a decedat și printr-o încheiere a judecății a fost recunoscut reprezentantul ei o altă persoană, acestei persoane îi aparține dreptul de a declara apel.

[Pct.5.3 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.10 din 24.12.2010](#)]

5.4 Partea civilă și partea civilmente responsabilă sînt în drept de a ataca hotărîrea cu apel numai în ce privește latura civilă a cauzei. Partea civilă și partea civilmente responsabilă pot invoca și aspecte legate de latura penală a cauzei, dacă aceasta are rezonanță asupra modului de soluționare a laturii civile, cum ar fi legătura de cauzalitate dintre infracțiune și prejudiciul ce se urmărește. Examinarea aspectelor legate de latura penală la apelul părții civile nu poate agrava situația inculpatului. Partea civilmente responsabilă poate face apel numai referitor la despăgubirile la care a fost obligată potrivit sentinței. Faptul că persoana a înaintat acțiunea, dar nu și-a formulat pretenția pînă la pronunțarea sentinței, nu o lipsește de dreptul de a-și concretiza pretențiile în fața instanței de apel. În cazul când persoana nu a făcut aceste declarații de constituire ca parte civilă și nu a solicitat despăgubiri în fața primei instanțe, ea va pierde dreptul de a face aceasta în fața instanței de apel.

5.5 Martorul, expertul, interpretul, traducătorul și apărătorul sînt în drept de a depune apel împotriva soluției primei instanțe - fie prin sentință, fie prin încheiere - cu privire la cheltuielile judiciare ce li se cuvin: de deplasare, de întreținere, de retribuire a muncii sau onorariul cuvenit.

Persoanelor menționate li se comunică hotărîrea adoptată în cauză.

5.6 În categoria altor persoane ale căror interese legitime au fost prejudiciate printr-o măsură sau printr-un act al instanței se includ persoanele fizice sau

juridice, care nu sînt parte la proces, dar care au suferit în urma măsurii sau actului instanței de judecată o lezare a interesului personal, cum ar fi sechestrarea sau confiscarea bunurilor, încredințarea sub cauțiune, spre reeducare și corectare a unui inculpat organizației obștești sau colectivului de muncă în lipsa demersului organizației sau colectivului ș.a.

5.7 Cererile de apel ale altor persoane decît cele menționate în punctele 5.1-5.6 ale prezentei hotărîri se trimit în instanța de fond în modul prevăzut de art.405 CPP și urmează a fi respinse ca inadmisibile.

6. Potrivit art.230-234, 402 CPP termenul de apel este termen legal și imperativ, astfel încît nerespectarea lui atrage decăderea din exercițiul dreptului de a declara apel și nulitatea oricărei cereri de apel înaintate după expirarea termenului.

Conform art.402 CPP, termenul de apel este de 15 zile. Însă curgerea acestuia începe din momente diferite, în dependență de calitatea procesuală a apelantului și redactarea sentinței pronunțate.

O abatere de la regula generală o constituie situația prevăzută de art.519 CPP conform căruia în cauzele cu infracțiuni flagrante apelul poate fi declarat în decurs de 3 zile.

6.1 Pentru procuror termenul curge de la momentul pronunțării sentinței, iar în cazul redactării ei - de la data anunțării în scris despre redactare. Pentru celelalte părți care au fost prezente la pronunțarea hotărîrii termenul curge de la pronunțare. În cazul cînd acestea au lipsit sau redactarea hotărîrii a fost amînată - de la data comunicării în scris despre redactarea sentinței. Această situație este prevăzută atît pentru apărător, cît și pentru inculpatul lăsat în libertate sau celelalte părți prezente la pronunțarea sentinței.

6.2 Pentru inculpatul care este arestat termenul de apel curge din momentul înmînării copiei de pe sentința redactată.

6.3 Pentru martor, expert, interpret, translator și apărător, care atacă hotărîrea cu privire la cheltuielile judiciare ce li se cuvin, termenul de apel începe să curgă îndată după pronunțarea încheierii prin care s-a dispus asupra cheltuielilor judiciare, dar nu poate depăși 15 zile după pronunțarea hotărîrii. Această situație se extinde și asupra persoanelor ale căror interese legitime au fost prejudiciate printr-un act judiciar.

6.4 Articolul 402 CPP prevede situația cînd atît procurorul ierarhic superior, cît și noul apărător ales după declararea apelului de către inculpat au dreptul de a declara apel suplimentar. În acest apel se pot invoca noi motive de apel care vor viza orice latură a cauzei penale. Atît procurorul ierarhic superior, cît și noul apărător nu sînt legați de motivele invocate în apelul de bază. Aceste persoane sînt limitate de a acționa în termenul de 15 zile de la data primirii copiei apelului declarat. Ele au dreptul de a renunța, de a-și retrage sau de a modifica unele motive de apel invocate în prima cerere de apel. Despre acest fapt părțile vor fi anunțate, cu înmînarea copiilor acestor apeluri.

[Pct.6.4 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.10 din 24.12.2010](#)]

6.5 La calcularea termenului de apel se aplică sistemul de unități libere (zile libere) cu posibilitatea prelungirii termenului pînă la prima zi lucrătoare, dacă acesta urmează să se sfîrșească într-o zi nelucrătoare. La calcularea termenului de apel, nu se ia în calcul ziua de la care începe să curgă termenul, nici ziua în care acesta se împlinește (art.231 alin.(3) CPP).

[Pct.6.5 modificat prin [Hotărîrea Plenumului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.10 din 24.12.2010](#)]

7. Conform art. 403 CPP repunerea în termen a apelului reprezintă mijlocul procesual prin care titularul dreptului de apel, care nu a putut declara apel din cauze independente de voința lui, este repus în dreptul din care fusese decăzut după expirarea termenului de apel.

7.1 Repunerea în termen se operează doar avînd prezente două condiții cumulative: întîrzierea a fost determinată de motive întemeiate: calamitate naturală, accident, boală ș.a., pe care apreciindu-le, instanța de apel va constata dacă situația invocată de apelant constituie în mod efectiv o cauză de împiedicare a declarării apelului; apelul a fost declarat în cel mult 15 zile de la începerea executării pedepsei sau încasării despăgubirilor materiale. Aceste condiții îi privesc doar pe inculpat și partea civilmente responsabilă, deoarece împotriva lor poate fi începută executarea.

Prin începerea executării pedepsei se înțelege prima zi de reținere a persoanei în cazul pedepsei privative de libertate sau de intentare a procedurii de executare a pedepsei nonprivative de libertate, sau, după caz, de sechestrare a bunurilor părții civilmente responsabile etc.

Admiterea repunerii în termen produce efectul apelului declarat în termen. În caz contrar, apelul va fi respins.

8. Potrivit art.404 CPP, apelul peste termen poate fi declarat de către participantul care a lipsit atît la judecată, cît și la pronunțarea sentinței. Pentru exercitarea apelului peste termen, ca și în cazul repunerii în termen, este necesară prezența cumulativă a două condiții:

a) partea care dorește să atace hotărîrea cu apel să fie absentă atît la judecată, cît și la pronunțarea sentinței;

b) cererea de apel să fie înaintată nu mai tîrziu de 15 zile de la începerea executării pedepsei sau încasării despăgubirilor materiale'.

Ca și în cazul repunerii în termen, aceste condiții îi privesc doar pe inculpat și partea civilmente responsabilă, deoarece împotriva lor poate fi începută executarea.

Repunerea în termen este o prerogativă a instanței de apel, care urmează să se pronunțe cu motivația respectivă în textul deciziei.

9. Declararea apelului în condițiile prevăzute de art.405 CPP se face prin cerere scrisă, semnătura fiind o condiție esențială pentru identificarea apelantului și pentru verificarea faptului dacă voința de a ataca hotărîrea îi aparține. Pentru persoana care nu poate semna, cererea se atestă de un judecător de la instanța a cărei hotărîre se atacă, de primarul localității unde domiciliază apelantul sau de administrația locului de detenție unde persoana arestată își ispășește pedeapsa.

Motivul pentru care persoana nu poate semna nu contează: boală, neștiință de carte ș.a.

Cererea de apel nesemnată și neatestată poate fi confirmată prin semnare în instanța de apel, fie de către titularul dreptului de apel personal, fie de împuternicitul său.

O cerere de apel făcută pe cale telegrafică trebuie considerată ca nesemnată, întrucât originalul semnat de apelant nu ajunge la instanța a cărei hotărâre se atacă, ci rămîne la oficiul poștal. O asemenea cerere poate fi considerată valabilă numai dacă este confirmată în condițiile art.405 CPP.

9.1 Cererea de apel se depune la instanța a cărei sentință se atacă cu un număr de copii conform numărului de participanți la proces. Pentru persoanele arestate există excepții - ele pot depune cererea de apel la administrația locului de detenție fără a anexa copii. Lipsa copiilor nu constituie temei de a reține trimiterea dosarului în instanța de apel.

În situația cînd apelantul s-a adresat direct în instanța de apel, apelul nu va fi considerat nul, deoarece legea nu permite această situație ca motiv de nulitate.

9.2 În cazurile cînd mențiunile sînt greșite fie cu privire la felul căii de atac (s-a scris că se face recurs, recurs în anulare, pe cînd este vorba de apel), fie cu privire la instanța care va judeca (s-a scris că apelul este destinat Curții Supreme, Curții Constituționale ș.a., deși acesta este de competența curții de apel), acestea nu pot avea nici o înrîurire negativă asupra valabilității declarației de folosire a căii de atac apelul.

9.3 Conținutul cererii de apel este stipulat în alin.(2) art.405 CPP, care precizează în ce constau motivele de apel, de aceea trebuie de avut în vedere că acestea pot fi:

a) de fapt - generate din aprecierea greșită a probelor ori a faptelor și circumstanțelor cauzei sau din insuficiența probelor administrate, sau din neconcordanța acestora cu starea de fapt constatată de instanță;

b) de drept - motive care cuprind orice violare sau aplicare greșită a legii materiale sau procesuale.

10. Renunțarea la apel înseamnă achiesarea, adică acceptul condițiilor hotărîrii primei instanțe, și poate fi făcută tacit ori expres.

Tacit - titularul de apel nu atacă hotărîrea; expres - persoana îndreptățită de a se folosi de calea apelului declară în mod expres, în termenul și condițiile prevăzute de lege, că nu uzează de dreptul său de a ataca hotărîrea.

10.1 Renunțarea la apel se va realiza pînă la expirarea termenului de declarare a apelului. Renunțarea după expirarea termenului nu va mai avea efectul respectiv de renunțare expresă și va fi o renunțare tacită, echivalentă cu nedeclararea apelului.

Renunțarea nu poate fi condiționată. Partea nu poate renunța la apel cu condiția că altă parte va renunța și ea la această cale de atac.

Asupra renunțării de a declara apel se poate reveni numai înăuntrul termenului de declarare a apelului.

Declarația de renunțare sau de revenire asupra apelului poate fi făcută în scris, personal de partea care a declarat apel sau prin mandat special. Cererea scrisă se depune la instanța de fond.

După expirarea termenului de apel, în cazul renunțării, instanța de fond transmite dosarul către instanța de apel, care este în drept de a înceta procedura.

Dacă partea a introdus apel în termen, însă ulterior declară că renunță la această cale de atac, nu mai are loc o renunțare în sensul art.406 CPP, ci o retragere a apelului, prevăzută de art.407 CPP.

11. Conform art.407 CPP retragerea apelului poate fi făcută pînă la începutul dezbaterilor în instanța de apel. Retragerea apelului presupune refuzul de a utiliza calea de atac.

Retragerea apelului poate privi atât latura penală, cât și cea civilă sau hotărîrea în întregime.

Retragerea apelului poate fi și parțială.

Retragerea apelului trebuie să fie făcută de apelant - persoanele enumerate în art.401 CPP, cu excepția apelului declarat de procuror, care poate fi retras doar de procurorul ierarhic superior.

Dacă persoana care a declarat apel se află în detenție, retragerea apelului poate fi consemnată de administrația locului de detenție. Retragerea apelului declarat de inculpatul minor poate avea loc numai cu consimțămîntul reprezentantului lui legal.

Retragerea apelului se poate face în scris sau oral. Declarația scrisă se face sau la instanța care a pronunțat sentința, sau la instanța de apel. Declarația verbală se face numai în ședința instanței de apel.

În cazul retragerii apelului instanța de apel va pronunța o încheiere prin care va înceta procedura apelului. Dacă sînt declarate mai multe apeluri din care unul sau cîteva sînt retrase, instanța de apel va înceta procedura numai în privința acestora, considerîndu-se astfel că apelurile nu au fost soluționate.

Dacă apelantul și-a retras apelul, iar instanța încetează procedura, un nou apel introdus ulterior de aceeași parte sau de apărătorul său în aceeași cauză trebuie respins ca inadmisibil.

12. Declanșînd o continuare a judecării cauzei în fond prin prisma prevederilor art.408-411 CPP, apelul produce mai multe efecte: suspensiv, devolutiv, neagravarea situației în propriul apel și extensiv.

12.1 Declararea apelului are ca efect suspendarea executării hotărîrii primei instanțe și care va continua pe întreg procesul judecării apelului, atât în ce privește latura penală, cât și cea civilă. Efectul suspensiv poate fi total - atunci cînd sentința este atacată în întregime, parțial - atunci cînd apelul vizează ori numai latura penală, ori numai cea civilă.

Apelul procurorului și apelul declarat de inculpat, dacă nu vizează anumite situații ale sentinței, are un efect suspensiv total.

Dacă prin sentință sînt condamnate mai multe persoane pentru infracțiuni diferite, iar unii dintre inculpați nu sînt integrați cu alții și nu au declarat apel, efectul suspensiv al apelului nu se reflectă asupra lor.

Apelul are efect suspensiv numai în cazul dacă a fost declarat în termen. Apelul declarat după expirarea termenului poate avea efect suspensiv numai după ce a fost recunoscut de instanță repus în termen.

De la regula generală, potrivit căreia declarația apelului are ca efect suspendarea executării hotărîrii, există unele derogări. Astfel, în situația prevăzută de art.398 CPP cînd inculpatul este achitat sau eliberat de răspundere penală, eliberat de executarea pedepsei, condamnat la pedeapsă neprivativă de libertate sau în privința lui procesul a fost încetat, dacă el se află în stare de arest, curtea de apel imediat va pune persoana în libertate.

12.2 Conform art.409 CPP, prin efectul devolutiv al căii de atac se înțelege condiționarea examinării apelului doar în privința apelantului și calității lui procesuale, cît și examinarea tuturor aspectelor de fapt și de drept, inclusiv în afara motivelor invocate în apel, dacă acestea sînt în favoarea inculpatului ori apelantului. Prin declararea apelului se provoacă o verificare multilaterală de fapt și de drept a sentinței, verificare care se efectuează în măsura în care hotărîrea a fost atacată, în baza materialelor din dosar doar în privința acelor fapte care au format obiectul judecării în prima instanță.

În conformitate cu prevederile art.409 alin.(2) din Codul de procedură penală, instanța de apel are obligația de a întreprinde măsuri pozitive la judecarea apelului, pentru a repara erorile de fapt și de drept comise de prima instanță, doar atunci cînd aceste erori au influențat asupra hotărîrii în defavoarea inculpatului.

În cazul în care instanța de apel ia în considerare temeiurile de casare din oficiu, ea este obligată să le pună în discuția părților

[Pct.12.2 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.10 din 24.12.2010](#)]

12.3 Limitele efectului devolutiv al apelului.

Apelul inculpatului devolvează cauza numai în legătură cu soluția pronunțată față de el și numai în legătură cu aspectele de fapt și de drept care îl privesc. El nu are dreptul să invoce situația altui inculpat, cu privire la vinovăția sau nevinovăția acestuia.

Apelul părții civile devolvează cauza numai în legătură cu starea de fapt și de drept referitoare la inculpatul și partea responsabilă civilmente care răspund de prejudiciul cauzat.

Apelul părții vătămate devolvează cauza numai în legătură cu soluția care îl privește pe inculpatul ce i-a cauzat o daună prin infracțiune și doar în cazul în care procesul penal se pornește în baza plîngerii prealabile a acesteia. În cadrul limitelor laturii penale în cazurile menționate, instanța de apel va avea dreptul de a modifica hotărîrea în sensul agravării situației inculpatului sau a menține hotărîrea dată de prima instanță, dar numai în condițiile prevăzute în p.5.3 al prezentei hotărîri.

Apelul părții civilmente responsabile devolvează cauza numai în ceea ce o privește pe ea, nu și în legătură cu situația altor părți.

Apelul martorului, expertului, interpretului, apărătorului, precum și apelul declarat de către orice persoană ale cărei interese legitime au fost vătămate printr-

un act juridic devolvează cauza doar în legătură cu soluția dată față de unul din aceștia.

Apelul procurorului produce efect devolutiv nu numai în ceea ce privește aspectele justiției în general, ci și față de toate persoanele ce au fost părți în proces, atât în favoarea, cât și în defavoarea lor. Apelul procurorului devolvează atât latura penală, cât și cea civilă.

12.4 Potrivit art.410 CPP, instanțele de apel, soluționând cauza, nu pot crea o situație mai gravă pentru persoana care a declarat apel. Alin.(2) al art.410 CPP stipulează că aceeași regulă se aplică și în cazul în care apelul a fost declarat în favoarea unei părți de către procuror.

De menționat că regula neagrării situației se aplică tuturor titularilor dreptului de apel, cu excepția cazului când procurorul atacă hotărârea în defavoarea inculpatului, iar instanța de apel este în drept, după caz, de a-i agrava situația acestuia în orice sens.

Instanțele de apel vor avea în vedere și faptul că regula neagrării situației guvernează nu numai pedeapsa, dar și oricare alt aspect al laturii penale, cum ar fi, spre exemplu, recunoașterea unor circumstanțe agravante, schimbarea încadrării juridice a faptei într-o infracțiune mai gravă, chiar dacă pedeapsa nu se va majora.

Regula neagrării situației se aplică și la alți subiecți procesuali - martori, experți, interpreți, traducători, traducători și apărători, care au atacat hotărârea cu privire la cheltuielile judiciare ce li se cuvin. În acest sens se interzice de a reduce cheltuielile ce s-au acordat de prima instanță acestor subiecți, dacă în urma apelului lor instanța superioară va considera că acestea au fost nejustificat majorate.

12.5 Efectul extensiv al apelului.

Conform art.411 CPP, efectul extensiv constă în faptul că instanța de apel va examina cauza prin extindere și cu privire la părțile care nu au declarat apel sau la care acesta nu se referă, având dreptul să ia o hotărâre și în privința lor.

Prevederile acestui articol se aplică în anumite condiții:

- existența unui apel declarat de o persoană care este în drept de a-l înainta (art.401 CPP);
- părțile care au declarat apel să aibă aceeași calitate în proces;
- apelul declarat să creeze o situație mai bună părților care nu au declarat apel sau părților la care acesta nu se referă.

Extinderea efectului apelului presupune o neagrare a situației altei părți care nu a declarat apel sau la care acesta nu se referă.

12.6 Conform art.405 alin.(5) și art.399 CPP după expirarea termenului stabilit pentru declararea apelului, instanța de fond care a pronunțat sentința în termen de 5 zile va trimite în instanța de apel dosarul penal împreună cu apelul și copiile acestuia după numărul de participanți la proces.

La dosar urmează a se anexa recipisa despre înmînarea copiei sentinței inculpatului, în limba pe care o cunoaște, înscrisurile privind informarea părților despre redactarea sentinței, precum și alte acte după necesitate.

12.7 Dacă în instanța de apel se vor depista obiecții neexamineate la procesul-verbal al ședinței de judecată (art.336 CPP) ori se va constata lipsa copiilor apelurilor după numărul de părți la proces, ori, după necesitate, traducerea lor în

altă limbă, instanța de apel va trimite dosarul în instanța de fond pentru lichidarea lacunelor.

12.8 În situația când din cauza neîntocmirii procesului-verbal al ședinței de judecată în termenul fixat de lege ori a redactării sentinței cu întârziere, precum și în alte împrejurări, în virtutea cărora părțile depun apel preventiv nemotivat, instanța de fond va informa în scris autorul apelului despre înlăturarea acestor lacune, oferindu-i ultimului termen și posibilitatea reală pentru depunerea apelului motivat, însă acest termen nu va depăși 15 zile. După expirarea acestui termen, instanța de fond va trimite în instanța de apel materialele cauzei cu apelul preventiv, chiar și în lipsa apelului motivat. Termenul de declarare a apelului motivat va curge de la data comunicării în scris despre înlăturarea deficienței.

13. Judecarea apelului se face cu citarea părților, cărora trebuie să li se înmîneze o citație, iar adeverința cu indicația datei primirii se restituie instanței de apel. Lipsa adeverinței sau neînștiințarea instanței de către una din părți despre imposibilitatea de a se prezenta constituie temei pentru stabilirea altui termen de judecată.

Părțile pot solicita examinarea apelului în lipsa lor.

Judecarea apelului se face în prezența inculpatului când acesta se află în stare de arest, cu excepția prevăzută în art.321 alin.(2) CPP.

La judecarea apelului prezența procurorului și a apărătorului este obligatorie.

14. Procedura de examinare a apelului se efectuează în ordinea prevăzută de prima instanța, cu unele excepții prevăzute în capitolul IV, secțiunea 1.

La judecarea în apel, în linii mari, ședința are aceeași structură, sub aspectul etapelor procesuale ce o alcătuiesc, ca și judecata în prima instanță.

Ședința de judecată în apel prezintă unele particularități distincte față de ședința în prima instanță în ce privește aspectul etapelor procesuale ale ședinței de judecată.

Desfășurarea judecății în apel are loc în următoarele etape:

- a) partea pregătitoare a ședinței de judecată în instanța de apel;
- b) cercetarea judecătorească;
- c) dezbateri judiciare;
- d) replici;
- e) deliberare și pronunțarea hotărârii în apel.

[Pct.14 în redacția [Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.10 din 24.12.2010](#)]

[Pct.14 completat prin [Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.4 din 30.03.2009](#)]

14.1. Măsurile pregătitoare pentru desfășurarea ședinței de judecată în instanța de apel, ca primă etapă, reprezintă verificările prealabile privind corectitudinea constituirii ședinței de judecată și a sesizării instanței de apel.

Verificarea corectitudinii constituirii ședinței de judecată presupune că instanța urmează să verifice dacă a fost îndeplinită procedura de citare a părților, dacă inculpatul aflat în stare de arest este prezent în ședința de judecată și este asigurată asistența juridică obligatorie. În cazul în care una din părți nu a fost citată

și nu s-a prezentat la judecată sau dacă inculpatul arestat nu a fost adus, sau dacă apărătorul nu s-a prezentat, deși asistența juridică este obligatorie, judecarea apelului se amână pentru altă dată, la care aceste cerințe urmează să fie îndeplinite.

Verificarea corectitudinii sesizării instanței de apel presupune că instanța urmează să verifice dacă sentința atacată este supusă apelului potrivit legii, dacă cererea de apel aparține unei persoane care este titular legal al dreptului de apel, dacă cererea de apel a fost declarată în termenul legal. În cazul în care apelul este inadmisibil sau tardiv, judecata nu mai are loc, întrucât instanța de apel nu a fost sesizată în conformitate cu legislația.

[Pct.14.1 introdus prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.10 din 24.12.2010](#)]

14.1.1. Cercetarea judecătorească în apel constă în administrarea probelor noi sau cercetarea suplimentară a probelor administrate de prima instanță.

Cercetarea judecătorească în apel, ca etapă procesuală, este facultativă.

Apelantul este în drept să solicite administrarea probelor noi în condițiile prevăzute de art.413 alin.(3) din Codul de procedură penală sau cercetarea suplimentară a probelor administrate de prima instanță.

Cu privire la admisibilitatea, concludența și utilitatea probelor, se audiază opiniile intimatului și ale celorlalți participanți, care, la rîndul lor, pot propune probe noi, întru combaterea celor propuse de apelant.

Instanța de apel se pronunță, prin încheiere, asupra cererii de administrare a unor noi probe sau de cercetare suplimentară a probelor administrate de prima instanță, motivînd admiterea sau respingerea cererii, în dependență de faptul dacă aceste probe sunt concludente sau utile cauzei.

În cazul în care s-a acceptat administrarea de probe noi sau cercetarea suplimentară a probelor administrate de prima instanță, începe o nouă etapă a ședinței de judecată în instanța de apel, și anume cercetarea judecătorească, care se desfășoară după regulile generale prevăzute pentru prima instanță.

Cercetarea judecătorească se desfășoară în una sau mai multe ședințe de judecată, pînă la finisarea administrării tuturor probelor acceptate, după care se trece la dezbaterile judiciare în ședința instanței de apel.

Acceptarea și administrarea probelor are loc fără ca instanța de apel, în prealabil, să se pronunțe asupra admiterii apelului și fără ca să se desființeze hotărîrea apelată.

[Pct.14.1.1 introdus prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.10 din 24.12.2010](#)]

14.1.2. Dezbaterile judiciare în apel au ca obiect criticile aduse modului în care s-a desfășurat judecata în prima instanță și soluțiilor pronunțate de aceasta cu privire la acțiunea penală, la acțiunea civilă și la alte dispoziții ale hotărîrii apelate. Dezbaterile au loc sub toate aspectele de fapt și de drept, în limitele situației persoanei care a declarat apelul sau la care se referă apelul declarat și în raport cu calitatea procesuală a apelantului.

În ședința de judecată în apel, se discută în contradictoriu atât motivele de apel și combaterea lor, cât și acele erori de fapt și de drept, pe care le-a comis prima instanță.

[Pct.14.1.2 introdus prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.10 din 24.12.2010](#)]

14.1.3. Replica este reglementată de art.413 alin.(4) CPP, care prevede că părțile au dreptul la replică cu privire la chestiunile noi apărute în procesul dezbaterilor.

[Pct.14.1.3 introdus prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.10 din 24.12.2010](#)]

14.2. Conform art.414 alin.(1) CPP, instanța de apel, judecînd apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărîrii atacate pe baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din dosar și oricăror probe noi prezentate în ședința instanței de apel.

Apelul constituind o continuare a judecării fondului cauzei, legea (art.414 alin.(2) CPP) prevede posibilitatea ca instanța să dea o nouă apreciere probelor administrate în fața primei instanțe.

În cadrul judecării în apel, se poate proceda la cercetarea suplimentară a probelor administrate de prima instanță (care pot fi, de asemenea, apreciate în mod diferit), precum și la administrarea oricăror probe noi.

Instanța de apel, soluționînd apelul, poate să caseze (desființeze) sentința primei instanțe, pronunțînd o nouă hotărîre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță.

Instanța de apel poate adopta una din soluțiile pe care le poate pronunța prima instanță, apreciînd temeinicia sau netemeinicia învinuirii sau dispunînd, după caz, condamnarea, achitarea inculpatului sau încetarea procesului penal.

În această ipoteză, apelul are caracterul unei căi de atac de reformare, în sensul că instanța de apel, după desființarea hotărîrii atacate, procedează ea însăși, ca instanță de control judiciar, la înlăturarea erorilor constatate, pronunțînd o nouă hotărîre.

Astfel, instanța de apel rejudecă fondul cauzei ca instanță de apel, și nu ca primă instanță, prin modificarea gradului de jurisdicție.

Efectul devolutiv nu promovează o reeditare de către instanța de apel a judecării care a avut loc în prima instanță, ci o nouă judecată, cu caracter autonom, care are ca obiect reexaminarea acelor dispoziții din hotărîre, care au fost greșit sau nelegal soluționate.

În consecință, la aplicarea de către instanța de apel a prevederilor art.415 alin.(1) pct.2) și art.419 din Codul de procedură penală, termenul “rejudecare” nu desemnează o nouă desfășurare, de la început, a întregii activități procesuale ce este îndeplinită de prima instanță, ci doar efectuarea unor acte procesuale care nu au fost legal îndeplinite sau care sunt necesare, dar nu au fost efectuate de prima instanță.

[Pct.14.2 introdus prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.10 din 24.12.2010](#)]

14.3. În cazul în care declarațiile persoanelor care au fost audiate în primă instanță se contestă de către părți, la solicitarea acestora, persoanele care le-au depus urmează să fie audiate în instanța de apel conform regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță (Ekbatani împotriva Suediei, hotărîrea din 26 mai 1988, pct.32).

[Pct.14.3 introdus prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.10 din 24.12.2010](#)]

14.4. Avînd în vedere dispozițiile art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, așa cum acestea au fost interpretate și aplicate, după o hotărîre de achitare pronunțată de prima instanță, instanța de apel nu poate dispune condamnarea persoanei fără audierea acesteia în ședința de judecată a instanței de apel.

Instanța de apel nu este în drept să pronunțe o hotărîre de condamnare, bazîndu-se exclusiv pe dosarul din prima instanță, care conține depozițiile martorilor și declarațiile inculpatului, același dosar, în temeiul căruia fusese achitat în primă instanță. Instanța de apel urmează să procedeze la o nouă audiere atît a inculpatului, cît și a anumitor martori ai acuzării solicitați de părți (hotărîrile CEDO Popovici împotriva Moldovei din 27 noiembrie 2007, §72, și Dănila împotriva României din 8 martie 2007, §62-63).

Martorii acuzării se audiază din nou în cazul în care depozițiile lor constituie o mărturie acuzatorie, susceptibilă să întemeieze într-un mod substanțial condamnarea învinuitului (hotărîrea CEDO Spînu împotriva României din 29 aprilie 2008, §60).

La fel, instanța de apel trebuie să procedeze la audierea inculpatului prezent, atunci cînd acesta nu a fost audiat în primă instanță.

[Pct.14.4 introdus prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.10 din 24.12.2010](#)]

14.5. În conformitate cu principiul contradictorialității în procesul penal, reglementat de art.24 Cod de procedură penală, urmărirea penală, apărarea și judecarea cauzei sînt separate și se efectuează de diferite organe și persoane.

Instanța judecătorească nu este organ de urmărire penală, nu se manifestă în favoarea acuzării sau a apărării și nu exprimă alte interese decît interesele legii.

În conformitate cu prevederile art.26 alin.(3) Cod de procedură penală, sarcina prezentării probelor învinuirii îi revine procurorului.

În baza principiului contradictorialității în procesul penal, principiu unanim recunoscut și susținut de jurisprudența Curții Europene pentru Drepturile Omului, sarcina probațiunii în ședințele de judecată în prima instanță și în instanța de apel îi revine acuzatorului de stat, fiindcă funcția acuzării este pusă pe seama procurorului. Curtea Europeană pentru Drepturile Omului, în hotărîrea Capean contra Belgiei din 13 ianuarie 2005, a constatat că, în domeniul penal, problema

administrării probelor trebuie să fie abordată din punctul de vedere al articolului 6 §2 și e obligatoriu, *inter alia*, ca sarcina de a prezenta probe să-i revină acuzării.

[Pct.14.5 introdus prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.10 din 24.12.2010](#)]

14.6. Nerespectarea jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului și încălcarea prevederilor art.24 și art.26 din Codul de procedură penală, care îl obligă pe acuzatorul de stat, după o hotărîre de achitare pronunțată de prima instanță, să solicite audierea inculpatului în instanța de apel și să prezinte în ședința de judecată anumite probe în susținerea acuzațiilor penale aduse inculpatului, urmează să fie apreciată ca nesusținere a acuzațiilor penale în privința inculpatului în cadrul examinării apelului declarat împotriva sentinței de achitare.

Ignorarea jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului și încălcarea prevederilor art.24 și art.26 din Codul de procedură penală lezează dreptul inculpatului la un proces echitabil, drept garantat de art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

[Pct.14.6 introdus prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.10 din 24.12.2010](#)]

14.7. În sensul cerințelor art.414 CPP, chestiunile de fapt asupra cărora s-a pronunțat ori trebuia să se pronunțe prima instanță și care, prin apel, se transmit instanței de apel sînt următoarele: dacă fapta reținută ori numai imputată a fost săvîrșită ori nu; dacă fapta a fost comisă de inculpat și, dacă da, în ce împrejurări a fost comisă; în ce constă participația, contribuția materială a fiecărui participant; dacă există circumstanțe atenuante și agravante; dacă probele corect au fost apreciate; dacă toate în ansamblu au fost apreciate de prima instanță prin prisma cumulului de probe anexate la dosar, în conformitate cu art.101 CPP.

În ce privește chestiunile de drept pe care le poate soluționa instanța de apel, acestea sînt: dacă fapta întrunește elementele infracțiunii; dacă infracțiunea a fost corect calificată; dacă pedeapsa a fost individualizată și aplicată just; dacă normele de drept procesual, penal, administrativ ori civil au fost corect aplicate.

În cazul în care se constată încălcări ale prevederilor legale referitoare la chestiunile menționate, hotărîrea instanței de fond urmează a fi desființată, cu rejudecarea cauzei.

Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel. Nepronunțarea instanței de apel asupra tuturor motivelor invocate echivalează cu nerezolvarea fondului apelului și, în acest caz, decizia urmează a fi casată, cu rejudecarea cauzei în apel, așa cum cere art.435 CPP, întrucît o asemenea eroare judiciară nu poate fi corectată în instanța de recurs.

[Pct.14.7 introdus prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.10 din 24.12.2010](#)]

15. În conformitate cu cerințele art.415 CPP, în cazul în care în aceeași cauză au fost declarate mai multe apeluri, fiecare dintre acestea trebuie să primească o rezolvare proprie, care, în raport cu poziția procesuală și cu interesele apelanților,

poate fi diferită de a celorlalte: un apel sau unele apeluri pot fi respinse, iar altul sau altele admise.

16. Respingerea apelului în conformitate cu prevederile art.415 CPP are loc în trei situații:

- a) când apelul este depus peste termen;
- b) când apelul este inadmisibil;
- c) când apelul este nefondat.

Apelul este depus peste termen atunci când a fost declarat după expirarea termenului de apel, prevăzut de art.402 CPP, și nu sînt întrunite condițiile pentru repunerea lui în termen sau pentru considerarea lui ca apel peste termen (art.403, 404 CPP).

Apelul este inadmisibil atunci când legea exceptează anumite hotărîri de la atacarea lor cu apel (art.400 alin.(1) pct.1)-4) CPP), precum și când este depus de către o persoană fără calitate (art.401 CPP).

Soluția de respingere a apelului ca depus peste termen sau inadmisibil nu implică o verificare a hotărîrii atacate, întrucît instanța de apel nu poate proceda la o verificare de fapt și de drept a acesteia decît în cadrul unui apel exercitat în mod legal.

Soluția de respingere a apelului ca nefondat se face însă numai după examinarea sub toate aspectele a hotărîrii pronunțate de prima instanță, dacă se ajunge la concluzia că hotărîrea este legală și întemeiată.

17. Soluția de admitere a apelului presupune situația în care instanța de apel constată că hotărîrea atacată este greșită sub aspectul de fapt sau de drept, penal ori procesual.

Ca rezultat al admiterii apelului are loc desființarea hotărîrii în limitele efectului devolutiv și extensiv, cît și neagravării situației părții apelante. Admițînd apelul, instanța casează sentința total sau parțial, rejudecă cauza și pronunță o nouă hotărîre potrivit modului stabilit pentru prima instanță, chiar dacă va apărea necesitatea administrării de noi probe.

Se consideră că fondul cauzei nu a fost rezolvat când în considerentele hotărîrii primei instanțe nu se arată dacă există sau nu fapta imputată, dacă inculpatul este sau nu vinovat, dacă există circumstanțe care atenuează ori agravează răspunderea inculpatului, dacă trebuie ori nu admisă acțiunea civilă ș.a. Fondul cauzei se va considera nerezolvat ori de cîte ori prima instanță nu a examinat și nu s-a pronunțat asupra chestiunilor de fond ale procesului, vizînd problema vinovăției, a răspunderii penale sau civile ori a nevinovăției lui în comiterea infracțiunii imputate.

18. Alte motive de casare a sentinței instanței de fond pot fi unele încălcări ale legii procesuale penale, cum ar fi: reglementările ce vizează competența instanței după materie sau după calitatea persoanei, compunerea completului de judecată, publicitatea ședinței de judecată, obligativitatea participării procurorului, inculpatului, apărătorului, traducătorului, interpretului în ședința de judecată.

În astfel de împrejurări instanța de apel va casa hotărîrea și va dispune rejudecarea cauzei potrivit ordinii stabilite pentru prima instanță cu reaprecierea probelor, adoptînd o singură decizie.

19. Poate fi motiv de casare și citarea ilegală a părții atunci când nu i-a fost trimisă citația, când ea nu a primit-o, când citația nu cuprinde toate rechizitele cerute (data, ora examinării, adresa), când citarea s-a făcut la altă adresă decât cea indicată, când lipsește dovada de înmînare a citației, primirea căreia persoana o contestă.

În cazul când persoana legal citată nu a avut posibilitatea să se prezinte și nu a anunțat despre aceasta instanța, ea are dreptul să atace hotărîrea invocînd acest motiv. Imposibilitatea de a se prezenta trebuie să fie motivată printr-un caz fortuit, de asemenea și situația când persoana s-a aflat în imposibilitatea de a anunța instanța despre aceasta.

20. Conform prevederilor art.416 CPP, instanța de apel, deliberînd asupra apelului, dacă va considera necesar de a cerceta suplimentar probe sau a administra probe noi, de care depinde soluționarea completă a apelului, poate dispune reluarea dezbaterilor judiciare, va pronunța o încheiere, apoi va purcede în aceeași ședință la cercetarea lor sau, după necesitate, va stabili un nou termen de judecare a apelului. Cercetarea probelor noi se face potrivit ordinii stabilite pentru prima instanță.

Astfel instanța de apel va decide asupra chestiunilor referitoare la repararea prejudiciului, asupra măsurilor preventive (art.329 CPP), cheltuielilor judiciare, precum și asupra altor circumstanțe de care depinde soluționarea corectă și completă a apelului.

Conform art.327, art.331 alin.(2), art.351, art.362, art.364 CPP, părțile care invocă necesitatea administrării de noi probe sînt obligate să asigure la data stabilită prezența persoanelor, pe care le-au solicitat. Instanța de apel, la cererea părților, poate amîna ședința de judecată pe o perioadă de pînă la o lună, pentru ca acestea să prezinte probe suplimentare. Dacă părțile nu prezintă probe suplimentare în termenul cerut, instanța soluționează cauza în baza probelor existente. La solicitarea părții aflate în imposibilitate de a prezenta proba respectivă, instanța de apel îi va acorda sprijinul prevăzut de lege în obținerea probelor noi.

21. În cazul când prima instanță nu a respectat prevederile art.394 CPP privind întocmirea sentinței, însă în fapt probele au fost cercetate, instanța de apel, casînd sentința din acest motiv, va continua prin rejudecarea cauzei aprecierea tuturor împrejurărilor și, respectînd normele procedurale (art.393-397 CPP), va pronunța o nouă hotărîre conform ordinii stabilite pentru prima instanță.

21.1. Instanțele de apel vor ține cont de diversele forme de situații posibile să apară la judecarea sau rejudecarea apelului.

Se atenționează instanțele de apel că în cadrul judecării apelului procurorul nu poate modifica acuzarea în sensul agravării ei, din motiv că aceasta ar leza substanțial dreptul inculpatului la un proces echitabil (învinuirea respectivă nu parcurge triplul grad de jurisdicție, reieșind din faptul că este formulată în instanța de apel). Totodată art.326 CPP stipulează posibilitatea modificării acuzării în sensul agravării ei doar în cadrul examinării cauzei în prima instanță.

Aceeași regulă se răsfrînge și asupra cazurilor de conexare a dosarelor în instanța de apel. Urmează a se evita situațiile când prin conexare s-ar agrava

situația inculpatului (art.6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale).

Dacă după judecarea apelului declarat de o persoană parvine alt apel declarat de altă persoană, instanța de apel în alt complet de judecători este obligată să-l judece și pe acesta potrivit ordinii generale.

În condițiile când inculpatul ori alte părți în proces înaintează versiuni de aplicare a constrîngerii în timpul urmăririi penale și dacă acestea n-au fost obiect de discuții în prima instanță, reieșind din faptul că apelul este continuarea judecării cauzei, instanța de apel, amînînd examinarea, va întreprinde măsuri adecvate de verificare a acestor circumstanțe prin intermediul procurorului. Acesta în termenul stabilit va prezenta instanței în scris concluzia cu rezultatele verificării circumstanțelor invocate.

Dacă procurorul în apel solicită reîncadrarea acțiunilor inculpatului fără a concretiza pedeapsa, acest fapt nu va influența asupra hotărîrii, întrucît sancționarea celui vinovat constituie o prerogativă a instanței.

Se explică că dacă la examinarea apelului se va stabili existența unuia din cazurile prevăzute de art.391 CPP (a intervenit decesul inculpatului, persoana nu a atins vîrsta pentru tragere la răspundere penală ș.a.), instanța de apel, rejudecînd cauza, va casa sentința, dispunînd încetarea procesului penal (cu excepția cazurilor de reabilitare).

Curțile de apel vor ține cont de faptul că, dacă la momentul examinării apelului a fost adoptată o lege penală nouă cu efect retroactiv (art.10 CPP), instanța de apel corespunzător va interveni, modificînd sentința pronunțată pînă la intrarea în vigoare a acestei legi.

[Pct.21.1 modificat prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.10 din 24.12.2010](#)]

22. Reieșind din conținutul art.417 CPP decizia instanței de apel constă din 3 părți: introductivă, descriptivă, dispozitivă.

22.1. În partea introductivă se indică timpul și locul emiterii deciziei, denumirea instanței de apel, numele și prenumele membrilor completului de judecată, ale procurorului, grefierului, apărătorului, interpretului, numele și prenumele apelanților, cu indicarea calității procesuale, hotărîrea atacată, numele, prenumele și patronimicul, anul nașterii condamnaților, achitaților sau ale persoanelor în privința cărora procesul a fost încetat, conform actelor de identitate. În cazul când instanța extinde examinarea apelului prin efectul extensiv și asupra altor inculpați care nu au atacat hotărîrea, se va indica și numele, prenumele acestora. În situația neaplicării acestui efect se va arăta că hotărîrea în privința acestora nu este atacată și nu se verifică. În partea introductivă a deciziei se include conținutul dispozitivului sentinței atacate sau a încheierii, precum și mențiunile despre îndeplinirea procedurii legale de citare a părților.

Dacă la judecarea apelului au fost depistate erori materiale evidente, dar care nu provoacă dubii (greșeli comise la scrierea numelui și prenumelui părților în proces, greșeli aritmetice ori care indică incorect tipul penitenciarului, precum și folosirea neadecvată a sinonimelor), examinarea se scoate de pe rol, iar dosarul din

oficiu se restituie instanței care a adoptat hotărîrea pentru înlăturarea erorilor în conformitate cu cerințele art.248-250 CPP.

22.2. Partea descriptivă a deciziei se începe cu expunerea succintă a faptelor de săvîrșirea cărora inculpatul este declarat vinovat sau a învinuirii sub care a fost pus, apoi se expune fondul apelului, conținutul solicitărilor părților participante în ședința judiciară, argumentele suplimentare. În continuare în decizie se expune concluzia generală a instanței pe marginea apelului și temeiurile de fapt și de drept, motivele adoptării soluției respective. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor indicate în apel. Nerespectarea acestor cerințe echivalează cu nerezolvarea fondului apelului.

În cazul cînd instanța de apel, la cererea părților, a administrat probe noi, ea urmează să le descrie în textul deciziei, cu aprecierea lor.

Dacă instanța de apel admite apelul cu rejudecarea cauzei, decizia trebuie să cuprindă analiza probelor pe care s-a bazat instanța pronunțînd hotărîrea, să indice din ce motive ele urmează a fi reapreciate ori respinse ca probe.

În partea descriptivă decizia trebuie să corespundă tuturor cerințelor art.394 CPP.

În cazurile cînd instanța de apel va constata că hotărîrea supusă verificării conține concluzii ori expresii ce contravin legii, însă nu influențează asupra temeiniciei și legalității hotărîrii (aplicarea neîntemeiată a confiscării averii, necesitatea excluderii unor indici ai infracțiunii, unor episoade din șirul de infracțiuni, expresii neadevrate ș.a.), în partea descriptivă se va argumenta excluderea lor din textul hotărîrii atacate. Despre aceasta se va menționa și în dispozitiv.

Judecînd apelul și constatînd că acesta este parțial întemeiat referitor la aprecierea și încadrarea juridică a faptei, la măsura de pedeapsă sau la latura civilă, instanța va motiva partea în care se argumentează o asemenea concluzie.

23. Dispozitivul deciziei instanței de apel trebuie să corespundă concluziilor făcute de instanță în partea descriptivă. Considerînd hotărîrea legală și întemeiată, instanța dispune motivat respingerea apelului, indicînd totodată hotărîrea instanței ce a adoptat-o. Dacă se constată că hotărîrea atacată este ilegală, dispozitivul va cuprinde indicații despre admiterea apelului, părțile care l-au declarat, cu referire la temeiurile respective. În cazul pronunțării hotărîrii privind ordinea stabilită pentru prima instanță, dispozitivul urmează a fi elaborat ținîndu-se cont de cerințele art.393-397 CPP.

24. La întocmirea deciziilor, instanțele de apel în mod obligatoriu se vor referi la normele Codului penal și ale Codului de procedură penală, indicînd concret care prevederi ale legii au fost încălcate și în ce constă această încălcare.

Dacă instanța a judecat apelurile declarate de mai multe părți, în dispozitiv trebuie să se expună concluzia concretă asupra fiecăruia. Omiterea expunerii concluziei respective se consideră nerezolvare a fondului apelului.

În dispozitivul deciziei trebuie să se indice faptul că decizia este executorie, dar părțile au dreptul de a o ataca cu recurs în termenul prevăzut de lege.

Totodată, necesar de ținut cont de faptul că termenul pedepsei pentru inculpatul arestat se calculează din data adoptării deciziei și că în durata pedepsei

se include tot timpul aflării lui în stare de arest, indicându-se termenul concret (art.233 CPP).

25. Constatînd în procesul de judecată a apelului fapte de încălcare a legalității și a drepturilor omului, odată cu adoptarea deciziei, instanța emite o încheiere interlocutorie după regulile prevăzute de art.218 CPP.

[Pct.26 exclus prin [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.10 din 24.12.2010, cealalte renumerotate](#)]

26. După examinarea apelului, instanța de apel va respecta întocmai cerințele art.343, 399, 418 CPP, privind pronunțarea, redactarea deciziei, înmînarea copiilor documentelor judiciare părților ș.a., anexînd la dosar înscrisurile corespunzătoare.

Neîndeplinirea acestor cerințe echivalează cu încălcarea dreptului la apărare al persoanelor implicate în proces.

27. Se abrogă [Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.26 din 26 decembrie 2000 "Cu privire la practica examinării cauzelor penale în ordine de apel"](#).

**PREȘEDINTELE CURȚII
SUPREME DE JUSTIȚIE**

Valeria ȘTERBEȚ

Chișinău, 12 decembrie 2005.

Nr.22.